

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 412. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1817_309A-txt-shoot-idm10041.pdf (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Denne ved mange *Omstændigheder* mærkelige Mand ^{*}født 1635. var Philip Jakob Spener fra Elsas, først Præst i Frankfurt ved Main, siden Over-Hofpræst i Sachsen, og endelig Provst i Berlin. ^{*}døde 1705 Allerede i Frankfurt havde han begyndt at holde gudelige Aftenlæsninger med allehaande Folk, hvor enhver kunde sige sin Mening om opbyggelige Ting, og at dette Indfald var i Tidens Smag, saa man af Bifaldet, det paa saamange Steder vandt. Han havde ogsaa med en nye Udgave af Johan Arnds sande Christendom ladet trykke en Fortale, ^{*}1675. fuld af sagte Klagemaal over Tidens, men især Høiskolernes og Præsteskabets Fordærvelse, og af fromme Ønsker om Forbedring, som han meende, kunde iværksættes ved en ny Brug af Bibelen, som en gudelig Andagtsbog, ved at gjenføde Studenterne, istedenfor at gjøre dem lærde, fortydske Høiskolerne, og overalt, ved Siden af Kirken, at indrette Forsamlinger, hvor enhver, ligesom i de apostoliske Menigheder, kunde føre Ordet og udøve det aandelige Præstedømme, der tilkom alle Christne. I Øvrigt trøstede han Tiden og sig selv med Haab om bedre Tider, der skulde komme paa overnaturlig Maade. Man seer let, at slige Taler skulde ikke udrette Stort, man streed saa smaat om, hvor ⁴¹³vidt Gjenfødselse var Præsten, *som Ordets Tjener*, nødvendig, et Spørgsmaal Christus og Paulus har besvaret med Nei, og om Huus-Forsamlingernes Nytte, der naturligviis beroede paa, *hvordan* Selskabet var, saa efter al Sandsynlighed var hele Følgen blevet et tydsk Kvækerie, dersom ikke Gud, ved særdeles Omstændigheder, havde sat dem der meende det bedst i et vist selskabeligt Forhold, og i en Stilling, der gav deres Virksomhed en Retning, som ikke laae i deres Plan. Dette syndes først at skulde skeet i Sachsen, hvor Spener kom paa en høi Post i Kirken, og Lybekkeren August Herman Franke, som havde været i hans Huus, begyndte med to andre Magistre i Leipzig at holde tydske Forelæsninger over det Ny Testamente. ^{*}1619. Dog, heraf kom ikke synderligt ud; thi Spener var ingen Mand til at staae for Styret, og Magistrene holdt kun gudelige Forsamlinger efter Speners Maade, under Skin af Forelæsninger, som ophidsede baade Præster og Professorer, og holdt Folk fra Kirke, Noget, hvori vist de sædvanlige Prædikener og Forelæsninger havde megen Skyld, men derfor bliver det lige sandt, at dovne Studenter finde det herligt at blive kloge med Eet og lade Bøgerne ligge, og at mange Folk baade finde det moersomt selv at snakke med i Kirken, og herligt at være klogere end Præsten, uden at det derfor er bedre, og det skulde *Magistrene* vidst. Paa samme Tid faldt Spener i Unaade, fordi ⁴¹⁴han straffede Kurfyrstens Levnet, efter nogen Stritten maatte Magistrene forlade Leipzig, og Alt syndes tabt, men samme Aar ^{*}1691. kaldtes Spener til Berlin, hvor han havde Indflydelse nok til, paa en ny Høiskole i Halle, at faae det theologiske Facultet besat efter sit Hoved: med Franke, en anden af sine Huusfolk Breithaupt, og Anton som var med i Leipzig.